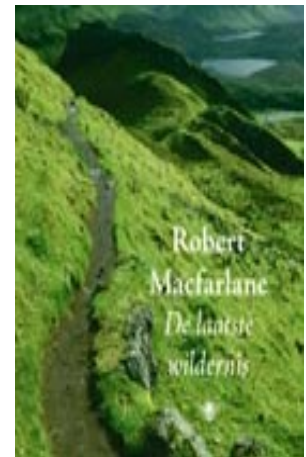

Net uit: De laatste wildernis

Deze keer in 'Net uit' **Nico Groen** over het door hem vertaalde *De laatste wildernis* van Robert Macfarlane (Oorspronkelijke titel: *The Wild Places*, uitgeverij De Bezige Bij). Zie voor een beschrijving van dit boek het [mentoraatsverslag](#).

De vertaalmoeilijkheden van dit boek waren velerlei en van uiteenlopende aard. De problemen begonnen al bij de titel: *The Wild Places*. Het woord *place* laat zich niet of slechts hoogst zelden vertalen met 'plaats'. De uitgeverij koos ervoor om de titel vrij te vertalen met *De laatste wildernis*, wat begrijpelijk is, maar niet helemaal juist. Voor *wild places*, een begrip dat vele malen in het boek voorkomt, werd gevarieerd met onder meer de vertalingen 'ongerepte natuur', 'wilde natuur', 'ruige natuur' en 'het ongerepte', 'de ruigte' et cetera.

Zeker voor een non-fictieboek is *The Wild Places* geschreven in een poëtische stijl, en ook dat leverde hoofdbrekers op. Macfarlane gebruikt klankeffecten, assonanties, alliteraties enzovoort. In veel gevallen was daar onmogelijk een geschikt equivalent in het Nederlands voor te bedenken, zodat elders moest worden gecompenseerd. *Gentle humming* werd in vertaling bijvoorbeeld 'zacht zoemen'. *Failing and flaring* (van een vuur) ging in de vertaling helaas verloren, maar gelukkig kon kort daarvoor *Sparks rushed in flocks into the darkness* worden vertaald met 'Hele wolken vonken kolkten het donker in.' Ook heeft Macfarlane een voorkeur voor 'afwijkende' woorden waarmee waarschijnlijk zelfs moedertaalsprekers van het Engels niet vertrouwd zullen zijn, zoals *sillion*, waarvan de *Shorter Oxford English Dictionary* zegt dat het van het Oudfranse *seillion* stamt en waarvan het de volgende betekenis geeft (let op de toevoeging aan het eind): 'A furrow turned over by the plough. poet. rare.'

Een ander probleem waren de citaten uit allerhande literaire bronnen, waarvan vaak geen Nederlandse vertaling voorhanden was. Er kon wel uit Nederlandse vertalingen van (onder meer) Italo Calvino's *Il barone rampante* en Robert Louis Stevensons *Kidnapped* worden geput, maar die bleken soms verouderd dan wel behoorlijk af te wijken van de geciteerde Engelse tekst.

Ten slotte houdt Robert Macfarlane erg van vaktermen, onder meer uit de botanie ('nonnetjesorchis'), de scheepsbouw ('zeeg', 'overnaads') en de geologie ('lapiezplateau'). Ook voor zulke termen waren niet altijd adequate Nederlandse vertalingen te vinden en daarom werd ook op dat punt nogal eens gecompenseerd. Bij een beschrijving van de valkerij ging het bijvoorbeeld over slechtvalken, *tethered on a wooden stump*, waar in de Nederlands vertaling bij wordt vermeld waarmée de vogels waren bevestigd, omdat wij daar een vakterm voor hebben: een 'langveter'. Ook werd dankbaar gebruik gemaakt van de term voor het kapje dat over de kop van roofvogels wordt geplaatst, een 'hufje', gevonden via een Nederlandse [website met valkerijenbehoeften](#). Gelukkig verscheen ten tijde van de vertaalklus in *NRC Handelsblad* toevallig net een artikel van de hand van Kester Freriks over de valkerij, waaraan het prachtwoord 'izabel' werd ontleend (voor de borstkleur van een tersel, een mannetjesslechtvalk), een synoniem voor het fletse 'crèmekleurig' of 'roomwit'.

Zie voor een reactie op de vertaling de bespreking van *De laatste wildernis* op de Vlaamse zender [Radio 1](#), die bovendien in slechts vijf minuten een treffende indruk van het boek geeft.